

رفتار جوششی مبرد R-600a بر اساس اقلاف اگزرزی در لوله‌های افقی بهبود یافته و صاف

حسین مرادی^۱، مازیار شفایی^{۲*}، محمد حسین صبور^۳

۱- کارشناس ارشد، مهندسی هوافضاء، دانشگاه تهران، تهران

۲- استادیار، مهندسی مکانیک، دانشگاه تهران، تهران

۳- استادیار، مهندسی هوافضاء، دانشگاه تهران، تهران

* تهران، منطقه پستی ۱۴۳۹۵۱۳۷۴ mshafae@ut.ac.ir

تعريف کردن، مناسب ترین شرایط را برای بالاترین میزان انتقال حرارت گزارش دادند. نتایج پیش‌بینی شده از مدل ارائه شده تعابق خوبی با داده‌های آزمایشگاهی داشتند. تام [13] اثرات شرایط ورودی جریان تک‌فاز آب را برای مشخصه‌های انتقال حرارتی بخار اشباع و مایع سرد در یک مبدل موردن بررسی قرار داده و در رابطه با تولید انترپوی و اتفاق اگزرسی بحث کرد. او مدل ریاضی خود را بر اساس بقای انرژی نوشته و سپس با استفاده از روش المان محدود آن را حل نمود تا اتفاق اگزرسی و تولید انترپوی را بدست آورد. وب [14] با استفاده از صفحه‌های انتقال حرارتی که دارای برآمدگی هایی بودند، به بررسی پارامترهای ارزیابی اگزرسی برای این نوع از صفحه پرداخت و گزارش داد که با تعیین پارامترهای تاثیر گزار در انتقال حرارت و کمینه کردن انها می‌توان صفحاتی به مراتب مناسب‌تر برای انتقال حرارت بدست آورد. پایسان [15] روابط قانون دوم ترمودینامیک و پارامترهای ارزیابی را مورد بررسی قرار داد و رابطه بین این پارامترها و قانون دوم را اثبات کرد. با توجه به این مطالعات می‌توان دریافت که بررسی تاثیر این نوع زبری بر سطوح لوله‌ها در جریان دوفاز نیازمند توجه بیشتری است. تاثیر هندسه‌ی دیمپل بر روی ارتقا انتقال حرارت به صورت عددی توسط هوندا و همکاران [16] انجام شده است. نتایج کارهای عددی نشان داد که استفاده از فروفتگی در الگوهای منظم و خطی بسیار کارآمدتر از استفاده از آنها به صورت پراکنده در روی سطح لوله در افزایش انتقال حرارت است. علاوه بر این، نشان داده شد که خصوصیات هندسی شامل شکل، عمق و گام دیمپل پارامترهای تاثیرگذار در میزان افزایش انتقال حرارت هستند و در مقابل قطر دیمپل تاثیر بسزایی در این افزایش ندارد. از طرفی باید ذکر شود که تاکنون مطالعات مبربه‌ای در جریان‌های دوفازی مبربه‌های مختلف صورت گرفته است، مبربه‌ای طبیعی مانند آب، آمونیاک، دی‌اسکید کربن، هیدروکربن‌ها و هوا به دلیل اثرات قابل اغماض روی گرمایش جهانی و تخریب لایه ازن، به عنوان مبربه‌های جایگزین به شدت مورد توجه قرار گرفته‌اند. از این رو مطالعه‌ی حاضر بر روی مبرد ایزوپوتان (R-600a) انجام می‌شود که یکی از انواع مبربه‌های طبیعی است و اطلاعات کمتری برای این نوع از مبرد و رفتار آن در دسترس است.

نهایتاً باید توجه کرد که در تحلیل اگزرسی برای حالت تک فاز مشخصه‌های عملکرد متعددی وجود دارد و مورد استفاده اتفاق گرفته‌اند، اما به طور کلی برای انتقال حرارت‌هایی که شامل تغییر فاز هستند، عملاً قابلیت استفاده ندارند. به خصوص اینکه برخلاف سیال تک فاز در جریان دوفاز، میزان افت فشار بر دمای اشباع سیال اثر گذاشته و به سبب آن، اختلاف دمای مؤثر متوسط عامل انتقال حرارت نیز تغییر می‌کند که قبل صرفنظر کردن نیست. به عنوان مثال، با بررسی‌های بیشتر مشاهده می‌شود که مطالعه‌ی تجزیی در رابطه با تحلیل اگزرسی جریان دوفاز بسیار محدود بوده. از این رو در این مطالعه در ابتدا به بدست آوردن داده‌های انتقال حرارت جوششی و افت فشار جریان R-600a و نهایتاً ارائه یک روش هم از برای تحلیل اگزرسی، مربوط به لوله صاف و لوله دیمپل پرداخته می‌شود. جریان دوفازی (چگالشی و جوششی) داخل لوله‌ها در بسیاری از کاربردهای مهندسی از قبیل سیستم‌های تبرید و تهویه مطبوع، نیروگاه‌های بخار، کارخانجات صنایع شیمیائی و کاربردهای هوافضایی، مطرح است. برای طراحی بهینه اوپراتورها و چگالندها، داشتن اطلاعات کافی از چگونگی تغییرات ضریب انتقال حرارت و افت فشار در شرایط متفاوت اعم از تحلیل اگزرسی و یا تولید انترپوی ضروری است. از طرف دیگر لوله‌هایی که در

داخلی mm 11.5 در دی‌های جرمی پایین را به صورت آزمایشگاهی مورد مطالعه قرار دادند. برای جوشش لوله‌ای اج.تی بهترین عملکرد انتقال حرارتی را برای هر سه مبرد داشت. نسبت‌های افزایش انتقال حرارت لوله هرینگبون و لوله‌ای اج.تی، از نسبت‌های مساحت سطح داخلی مربوط به آنها بزرگ‌تر است. لوله اج.تی چه در چگالش و چه در جوشش، باعث افزایش ضریب انتقال حرارت می‌شد. البته آنها میزان افت فشار این لوله‌ها را در طی آزمایشات خود مورد بررسی قرار ندادند. نمونه‌ای دیگر از تاثیر نانو سیال بر روی بهینه سازی گرمایی در مقایلهای توسعه شجاعی فرد و همکاران [5] بررسی شده است. آنها با استفاده از نانوسیال و جریاد دادن این در لوله افزایش قابل توجی را در ضریب انتقال حرارت گزارش داده اند. اخیراً خایرول و همکاران [6] تحلیل اگزرسی خود را بر روی جریان نانوسیال در یک لوله ارتقا یافته به وسیله‌ی پیچش سطحی، انجام دادند. آنها کاهش 24 درصدی اتفاق اگزرسی را در حضور نانوسیال پیشنهادی گزارش دادند. کوکولکا و اسمیز [7] به بررسی مشخصات هندسی سطح لوله‌ی خود با میزان افزایش ضریب انتقال حرارت حاصله پرداختند. آنها این بررسی را برای جریان تک‌فاز انجام دادند و یافته‌ند که هندسه‌ی بهینه آنها می‌تواند میزان ضریب انتقال حرارت را تا 5 برابر نسبت به لوله‌ی صاف افزایش دهد. یک نمونه‌ی دیگر از این لوله‌ها، لوله‌ای اج.تی¹ است. الگوی هندسی پیاده شده روی این لوله متشکل از یک سری برآمدگی‌ها با فاصله‌ی کاملاً منظم در سطح داخلی لوله و همچنین یک سری برآمدگی‌های کوچکتر در اطراف آن است که به آرایه گلبرگی معروف است. این الگو و طراحی در بهبود بازدهی انرژی در کاربردهای تبرید و تهویه مطبوع بسیار رضایت بخش بوده است.. بهبود سطح در لوله‌ای اج.تی بوسیله‌ی روش واپریتسکس بوده که در سطح لوله یک سری فروفتگی و آرایه‌ها ی گلبرگی ایجاد شده است. این سطح بهبود یافته از لحظه انتقال حرارتی، موجب افزایش توربولانس²، تخریب لایه مرزی، تولید جریان‌های ثانویه و افزایش سطح انتقال حرارت می‌شود که همگی منجر به بهبود عملکرد انتقال حرارتی برای محدوده وسیعی از شرایط مختلف، می‌گردد.

بررسی اثرات برآمدگی و فروفتگی در سطح لوله‌ها بر انتقال حرارت در چگالش و جوشش به ندرت در مقالات دیده می‌شود ولی این امر در انتقال حرارت تک‌فاز به طور گستره‌ای مورد مطالعه قرار گرفته است. گوپتا و یونیال [8] نشان دادند که استفاده از فروفتگی‌ها روی سطوح لوله‌ای مبدل‌های حرارتی، به دلیل سادگی در تولید و کاهش هزینه‌های اولیه و ساخت، بسیار مقرر به صرفه خواهد بود. همچنین گوتو و همکاران [9] برای مبرد R-410a با استفاده از لوله‌های مارپیچ درون لوله به بررسی چگالش و جوشش درون لوله ای پرداختند و افزایش قابل توجه ضریب انتقال حرارت را گزارش دادند. برون و همکاران [10] با استفاده از مطالعات پیشین به بررسی روشی برای مرتبط کردن ترم های خط‌ها در یک جوشش درون لوله ای و بهینه سازی این خط‌ها پرداختند. سورش و همکاران [11] به بررسی ضریب انتقال حرارت و اصطکاک در لوله‌های صاف و دیمپل در جریان تک‌فاز پرداختند. آنها یافته‌ند که ضریب انتقال حرارت در لوله دیمپل بین 19% تا 39% بیشتر است، در حالی که میزان افزایش ضریب اصطکاک بین 2% تا 10% است. کاوالینی و همکاران [12] مطالعات گسترده‌ای را بر روی بهینه سازی مبدل‌های حرارتی با استفاده از روش‌های مختلف مانند به دست اوردن طول لوله بهینه و یا با استفاده از پارامترهای ارزیابی که برای هر مبرد

¹ EHT(Enhanced Heat transfer Tube)²Turbulence

پمپ شده توسط پمپ دندنی پس از عبور از دبی سنج وارد هیتر می‌شود و با توجه به توان مصرفی در کیفیت‌های مختلف از اوپرатор آخر خارج می‌شود. همانطور که ذکر شد، هیتر و اوپرатор در واقع لوله‌هایی هستند که گرمای لازم توسط المنت‌های حرارتی پیچیده شده به دور آن‌ها تأمین می‌شود. کیفیت خروجی از اوپرатор که همان کیفیت ورود به کندانسور اصلی می‌باشد، به میزان توان داده شده و بازده عایق کاری بستگی دارد. مخلوط دوفاز پس از عبور از کندانسور و سرد شدن و چگالش کامل در کندانسور ثانویه وارد پمپ می‌شود. قبل از پمپ یک شیر یک‌طرفه نصب شده است تا از حرکت جریان در جهت عکس جلوگیری شود. هم چنین از آن جا که پمپ دندنی ای از نوع جایه‌جایی مشیت بوده و فشار به طور پیوسته بالا می‌رود، یک شیر اطمینان با فشار عملکرد 9 bar پس از پمپ تعیین شده است تا احیاناً در موقعیت که مشکل پیش‌بینی نشده ای در سیکل به وجود آمد، مبرد از این شیر تخلیه شده و فشار کاهش یابد تا مانع از آسیب دیدگی تجهیزات نظیر پمپ و دبی سنج شود. به منظور اندازه‌گیری افت فشار در طول آزمایش اوپرатор از یک دستگاه اندازه‌گیری افت فشار استفاده شد. در این آزمایش‌ها با توجه به اینکه درجه حرارت مبرد در حال چگالش نسبتاً بالا است، از آب لوله‌کشی شهر جهت خنک کاری در کندانسورها استفاده می‌شود. در زمان انجام تست‌ها می‌رود نظر، درجه حرارت آب خنک کن تقریباً بین 14 تا 17 درجه سلسیوس بوده است.

2-3- جمع آوری داده‌ها

در حین آزمایش و پس از رسیدن سیستم به حالت پایا، داده‌های زیر ثبت می‌شود:

1- دبی جرمی مبرد؛

- 2- درجه حرارت‌های دیواره خارجی لوله در ورودی و خروجی از هیتر؛
- 3- درجه حرارت‌های دیواره خارجی لوله اوپرатор اصلی در 20 نقطه؛
- 4- درجه حرارت‌های ورودی و خروجی آب خنک کن اوپرатор اصلی؛
- 5- فشارهای استاتیک مبرد در ورودی و خروجی از هیتر و اوپرатор؛
- 6- میزان گرمای داده شده به هیتر و اوپرатор؛
- 7- افت فشار نشان داده شده در تست اوپرатор.

مجموعاً حدود 160 آزمایش مختلف، با چهار سرعت جرمی مختلف برای لوله گرد و لوله دیمپل و در هر سرعت جرمی در کیفیت بخارهای مختلف از 0.05 تا 0.8 صورت گرفت. به منظور اثبات صحت اندازه‌گیری‌های آزمایشگاهی، یک آزمایش برای بار دوم نیز انجام شد و مقادیر به دست آمده

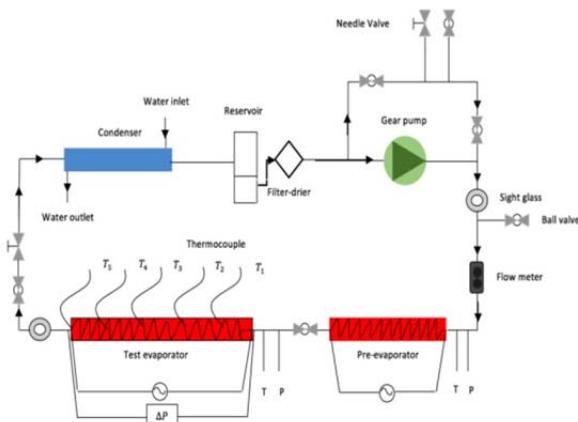

Fig. 3 Schematic diagram of experimental facilities

شکل 3 دیاگرام شماتیک دستگاه آزمایش

اوپرаторها مورد استفاده قرار می‌گیرند، یا به صورت لوله‌ی صاف بوده که با توجه به هزینه پائین و سهل‌الوصول بودن آن‌ها، در شرایط فعلی بیشترین کاربرد را در صنایع دارد و یا از روش‌های افزایش انتقال حرارت لوله‌های تغییر شکل یافته و استفاده از تجهیزات درون لوله‌ای و غیره بهره می‌برند که هر کدام، در یک حالت بهینه موجب افزایش میزان انتقال حرارت می‌شود.

2- روش مطالعه

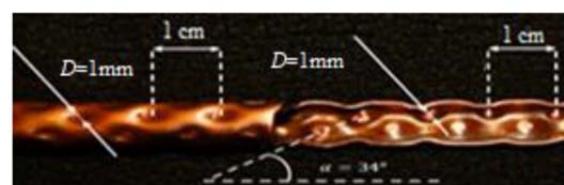
2-1- تجهیزات آزمایشگاهی و روش انجام کار

در مطالعه‌ی حاضر از یک سیستم شبیه ساز تبرید با یک پمپ دندنی دور متغیر مجذب به یک تغییر دهنده دور جهت جریان دادن سیال استفاده شد. برای اندازه‌گیری شار جرمی یک دبی سنج جرمی از نوع شتاب‌سنج کربولیسی درست بعد از پمپ قرار گرفت. از یک اوپرатор مجذب به المنت‌های حرارتی به منظور دست‌یابی به کیفیت بخارهای مورد نظر قبل از اوپرатор مورد آزمایش استفاده شد. به منظور جلوگیری از اتفاق حرارتی تمام اجزای سیکل با استفاده از یک لایه فوم حرارتی و یک لایه پشم شیشه نسبت به محیط عایق‌بندی شدند. اوپرатор آزمایش از نوع جریان مخالف است که درون آن 0.4 mm قطر داخلی 8.7 mm و ضخامت 0.4 mm قرار گرفت. درون پوسته اوپرатор از جریان آب به منظور سیال خنک کاری خارجی استفاده شد. مبرد پیش از ورود به پمپ توسط یک چگالنده‌ی ثانویه به طور کامل چگالیده می‌شود و فشار و دمای آن در ورود به پمپ کنترل می‌شود.

از دو نوع لوله، یکی صاف و دیگری لوله‌ی ارتقا یافته حرارتی که تصویر و خصوصیات هندسی آن در شکل‌های 1 و 2 دیده می‌شود به عنوان لوله‌ی تست اوپرатор استفاده شد.

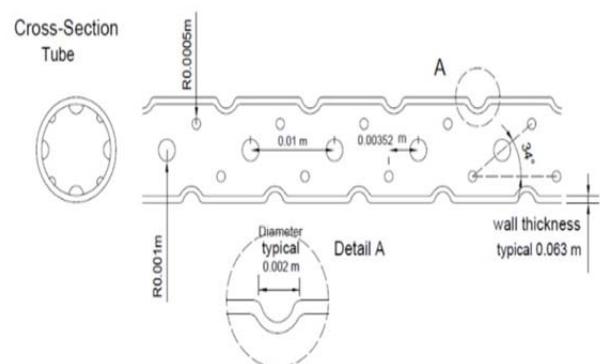
2-2- دستگاه آزمایش و عملکرد آن

دیاگرام شماتیک مدار جریان مبرد در شکل 3 نشان داده شده است. مبرد

شکل 1 لوله‌ی دیمپل

Shk. 1 Dimpled tube

شکل 2 مشخصه‌های الگوی لوله‌ی دیمپل

Shk. 2 Dimpled tube pattern characteristics

اصطکاکی است و دومی DT_{dr} ، که معرف میزان اختلاف دمای محرك فرایند انتقال حرارت است. در قسمت بعدی نشان داده خواهد شد که این دو ترم معرف از دست دادن اگزرسی هستند، اولی مرتبط با جریان سیال (افت فشار) و دومی مرتبط با انتقال حرارت است.

کاوالینی و همکاران [17] برای یک مبرد مشخص، دمای اشباع، کیفیت بخار و هندسه مشخص نشان دادند که حاصلضرب دو ترم پنالتی گفته شده را می‌توان به صورت تابعی از α بیان کرد، حداقل در جایی که جوشش تنفس-برشی غالب است و $\alpha = dp_f/dz$ را می‌توان مستقل از شار گرمایی در نظر گرفت. کاوالینی و همکاران این حاصلضرب را به صورت رابطه (3) نشان دادند:

$$PF = \left(\frac{dT_s}{dx} \right) DT_{dr} = (DT_{sr})(DT_{dr}) \quad (3)$$

که در آن DT_{sr} کاهش دمای اشباع مربوط به افت فشار اصطکاکی است. هرچند ضریب PF واحد غیر معمولی (مربع دما) دارد، راه مناسبی برای مرتبط کردن دو ترم پنالتی است و روشی منطقی برای مقایسه اتفاق اگزرسی مرتبط با افت فشار اصطکاکی مبردهای گوناگون است. منحصر به فرد بودن این ضریب در ادامه برای خواننده بیشتر مشخص می‌شود.

هنگامی که PF برای مقادیر یکسان α و هندسه‌ی خاص محاسبه می‌شود، می‌توان از آن به عنوان یک کمیت عددی برای ارزیابی عملکرد حرارتی مبردهای مختلف استفاده کرد، هرچه PF کوچکتر باشد، پتانسیل عملکرد مبرد بهتر خواهد بود.

هنگامی که PF برای مقادیر یکسان α و شار حرارتی و هندسه‌ی خاص محاسبه می‌شود، ترم پنالتی برای تمام مبردها یکسان است، بنابراین PF ابزار مناسبی برای ترم پنالتی افت فشار اصطکاکی سیالات گوناگون است. به بیان دیگر اگر به طریق بیان شده محاسبه شود ابزار مناسبی برای مقایسه اتفاق اگزرسی حاصل از افت فشار اصطکاکی سیالات متفاوت است. در ادامه توضیح داده خواهد شد که علاوه بر لوله‌های ساده، می‌توان از این فاکتور برای لوله‌های ارتقا یافته‌ی حرارتی نیز استفاده کرد.

برای حالت جریان حلقوی در جوشش را می‌توان به صورت رابطه (4) نوشت:

$$PF = C_{REF}(\alpha)^m \quad (4)$$

ضریب C_{REF} وابسته به خواص مبرد و قطر هیدرولیکی و نمای m تابع ضعیفی از همان پارامترها است. کاوالینی و همکاران مقادیر C_{REF} و m برای مبردهای مختلف ارایه دادند.

3-2- بهینه‌سازی طراحی کنداسور با توجه به اتفاق اگزرسی

در این مطالعه، یک مدل ساده و تقریبی اما در این حال صحیح و مناسب از اوپراتور نمایش داده می‌شود که می‌توان عملکرد یک اوپراتور را تحت اهداف طراحی متنوع بهینه کرد. همچنان که در قسمت‌های بعدی توضیح داده

جدول 1 محدوده‌ی پارامترها

پارامتر	محدوده
R600a	سیال کاری
114-368 kg/m ²	سرعت جرمی مبرد
38-42° C	دمای متوسط چگالش
0.05-0.8	کیفیت بخار
14-16°C	دمای آب خنک کن

برای آزمایش‌های جدید تقریباً همان مقادیر ثبت شده قبلی بودند. محدوده پارامترهای مختلف در جدول 1 اورده شده است.

3- روش حل و فرضیه‌ها

3-1- اتفاق اگزرسی در جوشش درون لوله

در ادامه این پژوهش به بررسی شاخصه‌های ارزیابی عملکرد که به نامهای PF و TTP شناخته شده هستند، پرداخته شده است. شاخصه‌های ارزیابی عملکرد نام برده شده به منظور ارزیابی یک مدل نظری ساده به منظور بهینه سازی مدار مبرد جوششی به کار گرفته شده‌اند. زمانی که تجهیزات انتقال حرارتی تحت شرایط قیود طراحی مشخصی (مانند: مساحت سطح ثابت یا طول کلی) و هدف عملکردی مشخصی (مانند: افزایش بار حرارتی یا کاهش مصرف پمپ)، مدنظر باشند، این امکان وجود دارد که شاخصه‌های ارزیابی عملکردی را مشخص کرد که بتواند سیال بهینه را پیدا کند و یا برای یک سیال مشخص، هندسه‌ی بهینه تحت شرایط عملکردی خاص را مشخص کند. انتخاب سیال بهینه یا هندسه‌ی بهینه به کمک ارزیابی مزایای عملکرد نسبت به حالت مرجع انجام می‌شود.

هرچند که برای حالت تک فاز شاخصه‌های عملکرد متعددی وجود دارد، اما به طور کلی برای انتقال حرارت‌هایی که شامل تغییر فاز هستند، قابلیت استفاده ندارند. به خصوص اینکه برخلاف سیال تک فاز در جریان دو فاز، میزان افت فشار بر دمای اشباع سیال اثر گذاشته و به سبب آن، اختلاف دمای مؤثر متوسط عامل انتقال حرارت تغییر می‌کند که قابل صرف نظر کردن نیست. در حقیقت در یک دستگاه تبرید تراکمی، انرژی (کار پمپ) همان کار مورد نیاز برای ایجاد اختلاف دمای مؤثر مورد نیاز بین مبرد و واسط عامل خارجی در اوپراتور است.

بنابراین، برای ایجاد شاخصه‌های ارزیابی عملکردی مناسب برای جوشش درون لوله‌ای در تجهیزات گرمایشی، می‌بایست به میزان افت دمای اشباع مبرد در طول یک سیکل کامل جوشش به جای درنظر گرفتن افت فشار تنها توجه کرد. در حقیقت این افت دمای اشباع مبرد است که اختلاف دمای مؤثر متوسط را تعیین می‌کند، به این معنی که هرچه میزان افت دمای اشباع بیشتر باشد، کار بیشتری باید از پمپ گرفته شود. بنابراین کمیت مناسب برای در نظر گرفتن شرایط محلی، میزان افت دمای اشباع مبرد به تغییرات کیفیت بخار مبرد است که با استفاده از قاعده‌ی زنجیری می‌توان آن را به صورت رابطه (1) نوشت:

$$\frac{dT_s}{dx} = \frac{dT_s}{dp_f} \frac{dp_f}{dz} \frac{dz}{dx} \quad (1)$$

در اینجا، T_s دمای اشباع مبرد، x کیفیت ترمودینامیکی، z فاصله‌ی محوری لوله‌ی اولیه و dp_f/dz افت فشار اصطکاکی در طول لوله است. اگر با استفاده از معادله کلازیوس-کلایپرون، ترم اول سمت راست معادله و معادله موازن‌های انرژی برای طول اولیه dz از $x=0$ تا $x=1$ به کار گرفته شود، معادله (1) را می‌توان به صورت رابطه (2) بازنویسی کرد:

$$\frac{dT_s}{dx} = \frac{G \cdot d \cdot T_s}{4\alpha \cdot DT_{dr}} \left(\frac{1}{\rho_L} - \frac{1}{\rho_V} \right) \frac{dp_f}{dz} \quad (2)$$

برای هندسه‌های غیر دایره‌ای به جای قطر لوله از قطر هیدرولیکی استفاده می‌شود. در اینجا G شار جرمی مبرد، α ضریب انتقال حرارت، DT_{dr} اختلاف دمای محرك (اختلاف دمای اشباع و دمای دیواره)، ρ_L چگالی مایع اشباع و ρ_V چگالی بخار اشباع است. معادله (2) شامل دو ترم پنالتی است، هر دوی آنها به طور معکوس بر نیروی پمپ تأثیر گذارند، اولی مرتبط با میزان افت فشار

و خروجی T_{cmi} ثابت دارد) که خود منجر به ثابت شدن دو ترم در معادله تعادل انرژی می‌گردد. حال اگر به علاوه‌ی موارد قبل مقدار دبی مبرد \dot{m}_r نیز ثابت گردد، سپس کمیت $(h_i - h_0)_r$ نیز ثابت می‌شود. سپس با در نظر گرفتن معادله تعادل انرژی مشاهده می‌شود که ترم دوم قسمت سمت راست مقداری مشتبث و ثابت دارد. در عین حال لازم به ذکر است که، ترم اول در قسمت سمت راست همین معادله ثابت نبوده و مقداری منفی دارد. بنابراین اگر مقدار کمیت $(s_0 - s_i)_r$ کاهش یابد، \dot{m}_{gen} افزایش می‌یابد. با این وجود، اکنون سوالی که پیش می‌آید بدين صورت است که چگونه با وجود افزایش T_s میانگین 31 مقدار $(s_0 - s_i)_r$ تغییر می‌کند؟ اولاً با ارجاع به شکل 4 می‌توان دریافت که تغییر T_s از افزایش DT_{dr} و DT_{sr} 0.5 منتج می‌شود. ثانیاً، همچنان که افزایش می‌یابد، مقدار کمیت $(s_0 - s_i)_r$ باید کاهش یابد تا کمیت $(h_i - h_0)_r$ ثابت بماند (در این مورد مطالعه در ناحیه جریان دوفاز: $\Delta h \approx T\Delta s$). بنابراین، مادامی که دمای جوششی T_s افزایش می‌یابد، \dot{m}_{gen} به علت دو ترم اتفال اگزرزی (یکی مربوط به انتقال حرارت و دیگری وابسته به افت فشار) افزایش می‌یابد.

3-3- افت فشار غیر فعال

در رهیافت یاد شده در قسمت قبل تنها افت فشار اصطکاکی مبرد در محاسبه‌ی DT_{sr} در نظر گرفته شده بود. این رهیافت زمانی کارآمد است که تنها افت فشار اصطکاکی فعل در رسیدن به ضریب انتقال حرارت دلخواه مدنظر باشد. اما در مدار جوشش واقعی اجزای مدار همچون شیرآلات و اتصالات بر افت فشار اصطکاکی می‌افزایند. بنابراین از این ترم نمی‌توان در محاسبه‌ی DT_{sr} صرف‌نظر کرد.

برای DT_{dr} یکسان، افت فشار غیر فعال موجب افزایش DT_{sr} می‌شود. بنابراین برای محاسبه‌ی PF باید به نسبت افزایش افت فشار اصطکاکی کلی به افت فشار اصطکاکی فعل، مقدار آن را افزایش داد. برای احتساب افت فشار غیر فعال پارامتر دیگری به نام BF به عنوان ضریبی برای C_{ref} معرفی می‌شود. BF را می‌توان به صورت طول معادل کلی مدار به طول فعل در انتقال حرارت واقعی محاسبه کرد. طول معادل کلی از طریق افت فشارهای جزئی مدار در قسمت‌های شیرآلات و اتصالات محاسبه می‌شود.

3-4- بهینه‌سازی بار حرارتی اواپراتور

حالا اپراتوری با هندسه‌ی کلی مشخص و T_{si} ثابت و با دمای ورودی و دبی جرمی ثابت سیال واسطه خارجی در نظر گرفته می‌شود. حال این مدار برای رسیدن به بار حرارتی ماکزیمم باید بهینه شود. هر مدار مبرد با طولهای یکسان و شرایط مزی برابر در نظر گرفته می‌شود.

با توجه به شکل 4 و قیدهای ذکر شده، اختلاف دمای کلی اختلاف دمای دیگر با شار جرمی و ضریب انتقال حرارت تغییر می‌کند، لذا می‌توان رابطه (8) را نوشت.

$$DT_{tot} = (T_{si} - T_{cmi}) = q \left[\frac{A_i}{2m_{cm}^2 c_{pcm}} + R_{ext} + \frac{1}{\alpha} \right] + \frac{BF \cdot C_{Ref} \cdot \alpha^{m+1}}{2q} \quad (8)$$

اگر برای q حل شود، رابطه (9) بدست می‌آید:

$$q = \frac{DT_{tot} + [DT_{tot}^2 - 2(B_{ext} + \frac{1}{\alpha}) BF \cdot C_{Ref} \cdot \alpha^{m+1}]^{0.5}}{2(B_{ext} + \frac{1}{\alpha})} \quad (9)$$

خواهد شد، این مدل به راحتی برای لوله‌های بهبود یافته و صاف است.

مدل ساده شده‌ی اوپراتور از نوع جریان مخالف (همجان که در مطالعه‌ی حاضر این نوع اوپراتور مورد آزمایش می‌باشد) با پروفایل دمایی موردنظر است که در شکل 4 نمایش داده شده است. در این شکل به طور خاص، پروفایل دمای اشباع کیفی برای مبرد (سیال خالص یا ترکیب آزوتروپیک) نمایش داده شده که شامل افت دمای اشباع DT_{sr} (که متأثر از افت فشار مبرد است) و همچنین $DT_{cm} = (T_{cmo} - T_{cmi})$ افزایش دمای ناشی از متوسط خنک‌کاری خارجی و دمای دیواره است.

به علاوه‌ی پروفایل دمایی ساده شده، فرض بر اینست که شرایط عملکردی اوپراتور می‌تواند بر حسب پارامترهای میانگین حجمی مناسب با ارجاع به یک پروسه‌ی جوششی از مایع اشباع تا بخار اشباع (جایی که پارامترهای مربوطه در مقدار میانگین کیفیت محاسبه شده‌اند؛ برای مثال در کیفیت بخار 0.5 در نظر گرفته شود). به علاوه باید متذکر شد که این ارجاع جهت بدست آوردن دمای هر دو مورد متوسط گرمایشی و مبرد در نظر گرفته شده است. با داشتن پروفایل دمایی ایده‌آل شده در شکل 4، دو ترم نامطلوب دمایی که به عنوان پنالتی با جریمه در نظر گرفته می‌شوند (یکی در رابطه با انتقال حرارت و دیگری افت فشار) در قسمت مبرد اوپراتور در معادله (5) به ترکیب می‌شوند:

$$TTP = (DT_{dr} + 0.5 \cdot DT_{sr}) \quad (5)$$

که معادله (5) همان جریمه‌ی دمایی کل TTP برای سمت مبرد اوپراتور می‌باشد. معادله (5) از این مسئله که فقط نیمی از افت دمای اشباع مبرد به عنوان نیروی پتانسیل انتقال حرارتی از دست می‌رود، تعیت می‌کند. پیش از آنکه ایده‌ی اصلی مطالعه ادامه پیدا کند، بحث بعدی به سادگی نشان می‌دهد که TTP می‌تواند به عنوان ایده‌ی مرسوم‌تری از تولید انرژی یا اتفال اگزرزی در نظر گرفته شود و به راحتی با آن هم ارز باشد. با ارجاع به شکل 4 برای بار دیگر، می‌توان تعادل انرژی و انرژی را به ترتیب به صورت زیر نوشت:

$$\dot{m}_r(h_i - h_0)_r + \dot{m}_{cm}(h_i - h_0)_{cm} = 0 \quad (6)$$

$$\dot{S}_{gen} = \dot{m}_r(s_0 - s_i)_r + \dot{m}_{cm}(s_0 - s_i)_{cm} \gg 0 \quad (7)$$

در معادلات (6) و (7) نرخ جریان جرمی، h و s در انتالپی مخصوص، \dot{S}_{gen} تولید انرژی و زیر نویس‌های i ، o ، r و cm به ترتیب به ورودی، خروجی، مبرد و متوسط گرمایشی اشاره دارند. با توجه به این توضیحات مورد بهینه‌سازی شماره یک که در مراحل آتی مفصل توضیح داده خواهد شد، بدین‌گونه است که اوپراتور یک شرایط انتقال حرارتی و عملکردی ثابت در قسمت گرمایشی دارد (یعنی دبی \dot{m}_{cm} دمای ورودی

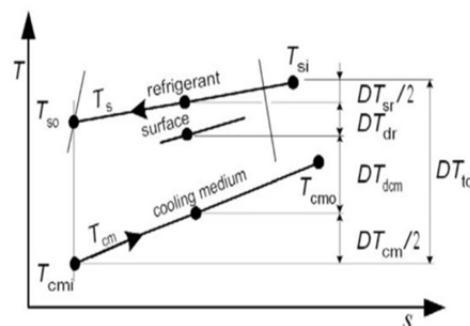

Fig. 4 Idealized temperature profiles in a counter-flow evaporator

شکل 4 پروفایل دمایی ایده‌آل شده برای یک اوپراتور جریان مخالف

انتقال حرارت استفاده می‌شود. ضریب انتقال حرارت و افت فشار پارامترهای مستقلی هستند که با یک رابطه نمی‌توان آن‌ها را نمایش داد. بنابراین با در نظر گرفتن پارامتر سومی که بتواند هردو آن‌ها را به هم مرتبط سازد و شرایط مناسب برای این هدف را داشته باشد، نسبت توان پمپ به نرخ انتقال حرارت افزایش یافته یا به عنوان جایگزین ضریب انتقال حرارت ارتقا یافته را پیشنهاد دادند. این نسبت می‌تواند به عنوان شاخص ارزیابی عملکرد قرار گیرد. توان پمپ افزایش یافته به علت وجود فروافتگی‌ها و برآمدگی‌های موجود بر روی و درون دیواره لوله دیمپل را می‌توان از ضرب نرخ جریان حجمی در افت فشار پیدید آمده در اوپرатор تست محاسبه کرد. بنابراین، توان پمپ را می‌توان از معادله (10) بدست آورد:

$$(10) \quad \varpi = \frac{\dot{v}_{\Delta P}}{h}$$

در مطالعه حاضر، نسبت توان تولیدی پمپ به ضریب انتقال حرارت لوله‌ی صاف (ϖ/h_p) محاسبه شده است و سپس همین نسبت برای لوله دیمپل (ϖ/h_D) بدست آمده است. سرانجام، نسبت بدست آمده برای جریان لوله صاف بر نسبت بدست آمده برای لوله دیمپل تقسیم شد، که می‌تواند به عنوان یک فاکتور عملکرد جدید به نام فاکتور عملکرد انرژی PFE در نظر گرفته شود.

در معادله (11)، نسبت ضریب انتقال حرارت لوله دیمپل به ضریب انتقال حرارت لوله‌ی صاف در نظر گرفته شده و $R_{\Delta P}$ نسبت افت فشار لوله دیمپل به افت فشار لوله‌ی صاف است.

$$(11) \quad \frac{\left(\frac{\dot{v}_{\Delta P}}{h}\right)_p}{\left(\frac{\dot{v}_{\Delta P}}{h}\right)_D} = \frac{\left(\frac{h_D}{h_p}\right)}{\left(\frac{(R_{\Delta P})_D}{(R_{\Delta P})_p}\right)} = \frac{R_h}{R_{\Delta P}}$$

اگر $R_h/R_{\Delta P}$ بزرگ‌تر از یک باشد، استفاده از لوله دیمپل در سیستم از کاربردهای ان بنابر عملکرد مورد نظر آن به صرفه است، در غیر این صورت استفاده از لوله دیمپل به جز در شرایط و کاربردهای خاص پیشنهاد نمی‌گردد.

از طرفی دیگر، دیدگاهی متفاوت نسبت به ضریب عملکرد وجود دارد که اثر افزایش سطح لوله دیمپل که ۱.۰۸ برابر لوله‌ی صاف است را در نظر می‌گیرد. با توجه به این مسئله یک فاکتور عملکرد جدید به نام ضریب عملکرد سطحی PFS در نظر گرفته شد. این فاکتور عملکرد نسبت ضریب انتقال حرارت میانگین لوله‌ی پهلوی یافته از نظر سطح به لوله‌ی صاف با در نظر گرفتن نسبت سطح پهلوی یافته، تعریف می‌شود و در معادله (12) نمایش داده شده است.

$$(12) \quad PFS = \frac{h_D}{h_p} \cdot \frac{A_p}{A_D}$$

در شکل 7 تغییرات ضریب عملکرد در اعداد رینولدز مختلف ازمایش شده نشان داده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، نمی‌توان رفتار خاصی را برای این ضریب عملکرد در رینولدزهای مختلف متصوّر شد اما همان‌طور که مشخص است، ۶۰٪ از مقادیر PFE بزرگ‌تر از واحد و مطلوب هستند.

با توجه به نتایج به دست آمده در شکل 8 همه‌ی مقادیر برای PFS بزرگ‌تر از یک هستند و در نتیجه مطلوب مسئله ما می‌باشد. این نشان می‌دهد که لوله دیمپل ضمن افزایش دادن نسبت حرارتی، نسبت افزایش ضریب عملکرد را به مقدار بیشتری افزایش داده است. با توجه به نتایج بدست امده برای هردو فاکتور عملکرد، می‌توان به این نکته پی برد که در کیفیت‌های بخار پایین به طور کلی لوله دیمپل عملکرد بسیار مطلوب‌تری

که در آن $B_{ext} = A_i / 2 \cdot \dot{m}_{cm} \cdot c_{pcm}$ مقاومت مؤثر خارجی ویژه است.

می‌توان نتیجه گرفت، برای هر مبردی، یک ضریب انتقال حرارت بهینه و در نتیجه یک مدار جوشش بهینه وجود دارد که می‌تواند q را ماکزیمم کند.

4- بررسی و تحلیل نتایج

در ابتدا ضرایب انتقال حرارت و افت فشار جوششی برای جریان مبرد ایزوبوتان (R600a) در لوله‌های گرد و لوله دیمپل در شرایط مختلف با استفاده از مقادیر متوسط شار حرارتی، درجه حرارت جوششی و درجه حرارت‌های داخلی دیواره لوله بدست آورده شد. کیفیت بخار نیز با متوجه گیری از کیفیت‌های بخار در ورودی و خروجی اواپراتور تحت آزمایش حاصل شد. در ادامه با بررسی مشاهدات صورت گرفته، فاکتورهای عملکرد هم از با اتفاق اگزرسی برای هر دو لوله‌ی صاف و دیمپل ارزیابی شد.

نتایج مربوط به داده‌های ضریب انتقال حرارت و افت فشار برای هر دو لوله ذکر شده در شکل‌های ۵ و ۶ قابل مشاهده است. روش ارائه شده در این مطالعه می‌تواند به خوبی برای لوله‌ی ارتقا یافته از نظر سطح با دانستن مشخصه‌های انتقال حرارت و افت فشار یک نوع خاص از لوله‌ی ارتقا یافته در شرایط عملکرد مشخص می‌توان از نظر اگزرسی آن را با یک لوله‌ی صاف با ابعاد هندسی مشابه که در همان شرایط عملکرد فرار دارد، مقایسه نمود.

به طور کلی فاکتور عملکرد به عنوان یک شاخص در تکنیک بهینه‌سازی

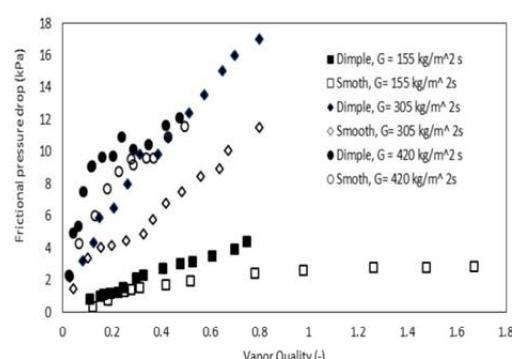

Fig. 5 The variation of frictional pressure drop with vapor quality

شکل ۵ تغییرات افت فشار اصطکاکی با کیفیت بخار

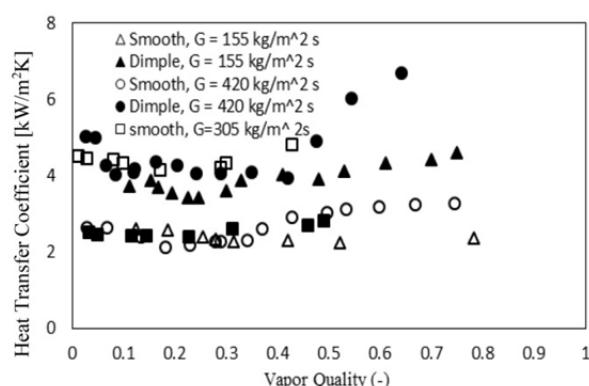
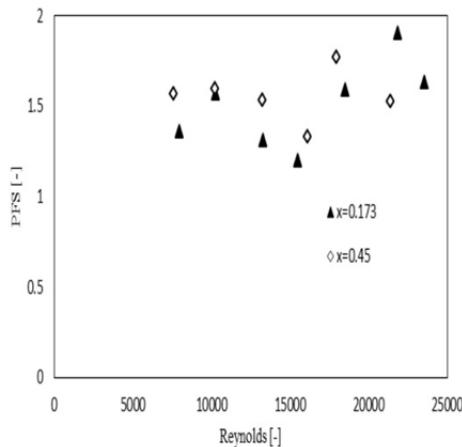

Fig. 6 The variation of heat transfer coefficient with vapor quality

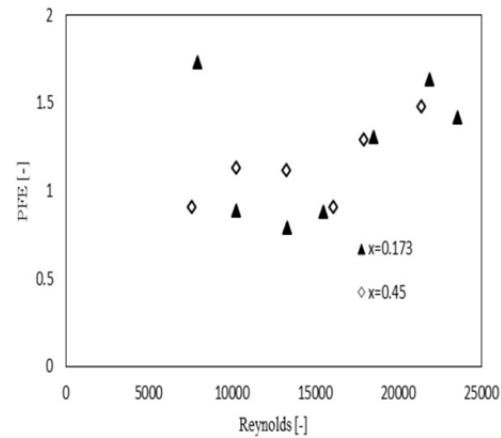
شکل ۶ تغییرات ضریب انتقال حرارت با کیفیت بخار

انتروپی اثبات شد و در نهایت پس از ارزیابی آنها به طور کلی نتایج زیر بدست آمد:

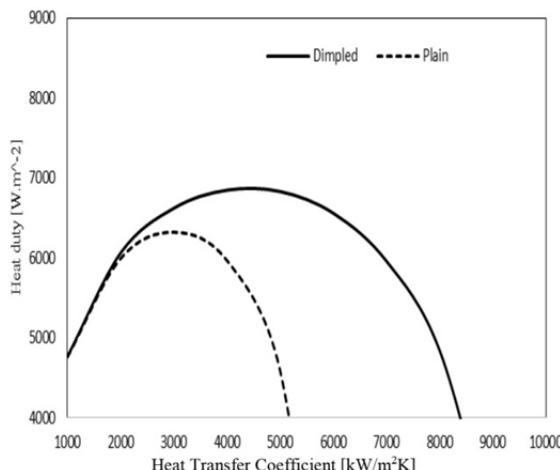
شکل 8 ضریب عملکرد PFS برای لوله دیمپل

دارد. به عنوان یک نتیجه‌گیری، می‌توان گفت که این الگوی لوله دیمپل را

شکل 7 ضریب عملکرد PFE برای لوله دیمپل

شکل 7 ضریب عملکرد PFE برای لوله دیمپل

شکل 9 گرمای جوششی در مقابل ضریب انتقال حرارت در لوله دیمپل و صاف

- هر دو فاکتور پنالتی PF و TTP که در این مطالعه معرفی شدند، مفاهیمی هستند که می‌توان از آنها به عنوان شاخصه‌های ارزیابی عملکرد لوله‌های صاف و مجنّن لوله‌های ارتقا یافته‌ی حرارتی در انتقال حرارت جوششی استفاده کرد.

- PF و TTP به وسیله‌ی دو ترم پنالتی به یکدیگر مرتبط هستند: یکی مربوط به اختلاف دمای محرك انتقال حرارت و دیگری معرف افت دمای اشباع مبرد است.

- هم چنین نشان داده شد که PF و TTP معادل با مفاهیمی هستند که در آنالیز اگزرسی با تولید آنتروپی مورد نظر است.

- از آنالیز اگزرسی می‌توان نتیجه گرفت که لوله‌ی ارتقا یافته همان ضریب انتقال حرارت لوله‌ی صاف را در افت فشاری تقریباً شش برابر کوچکتر از لوله‌ی صاف می‌دهد.

6- فهرست عالیم

مساحت	A
(m^2)	
فاکتور خمیدگی	BF

به عنوان مثال در موارد خاصی که مبدل‌های حرارتی کوچک و پربازد (یا مبدل‌های با سطوح فشرده) مورد نیاز هستند، می‌توان به خوبی از آن استفاده و از مزایای آن بهره برد.

همان گونه که برای لوله‌ی صاف بیان شد، نتایجی که در شکل‌های 7 و 8 بدست آمد را می‌توان با مقایسه‌ی ضرایب PF لوله ارتقا یافته و لوله‌ی صاف برای ضریب انتقال حرارت یکسان بدست آورد؛ هرچه PF پایین‌تر باشد، عملکرد بهتر خواهد بود.

برای محاسبه‌ی رابطه‌ی بین ضریب PF با ضریب انتقال حرارت برای لوله ارتقا یافته، با توجه به شکل‌های 7 و 8 می‌توان دید که برای شار جرمی $305 \text{ kg/m}^3 \text{s}$ و کیفیت بخار 0.3 مقدار PFS برابر با 1.52 و مقدار PFE برابر با 1.28 است. در نتیجه با توجه به معادلات 3 و 4 و با توجه به نتایج نشان داده شده در شکل‌های 7 و 8 که میزان افت فشار اصطکاکی در شرایط ذکر شده برابر با 6 kPa است مشاهده می‌شود که معادله 4 با همان مقدار یکسان m مقدار C_{ref} برای لوله ارتقا یافته را شش برابر کوچکتر از لوله‌ی صاف نتیجه می‌دهد. بنابراین با توجه به روابط ذکر شده برای آنالیز اگزرسی در فصل گذشته می‌توان نتیجه گرفت که لوله ارتقا یافته همان ضریب انتقال حرارت لوله‌ی صاف را در افت فشاری تقریباً شش برابر کوچکتر از لوله‌ی صاف می‌دهد.

حال با توجه به بحثی که در فصل گذشته در ارتباط با یافتن میزان بار حرارتی بهینه صورت گرفت، با $DT_{tot}=22^\circ\text{C}$ و دمای اشباع ورودی 56.5°C و $B_{ext}=13.15 \times 10^{-4} \text{ m}^2 \text{ kW}^{-1}$ در شکل 9 رسم شده است.

همان گونه که از شکل 9 مشاهده می‌شود برای هر دو لوله مقدار بهینه‌ای برای ضریب انتقال حرارت وجود دارد که به ازای آن ماکزیمم بار حرارتی حاصل می‌شود که منجر به مدار بهینه‌ی جوشش می‌شود.

5- نتیجه‌گیری

مشاهدات آزمایشگاهی در این مطالعه نشان دادند که عملکرد انتقال حرارتی با ایجاد گودی‌های مارپیچ روی سطح لوله بهبود می‌یابد. نهایتاً در این مطالعه با بررسی ضرایب PF (فاکتور جریمه مازاد) و TTP (مجازات دمای کل) به آنالیز اگزرسی لوله‌ی صاف و دیمپل پرداخته شد. لازم به ذکر است که در طی فرایند این مطالعه هم ارزی این فاکتورها با تحلیل اتفاق اگزرسی و تولید

- of engineering modeling semnan universit, Vol. 16, No. 49, pp. 65-76, 2017.(in persian)
- [2] L. Ming, Single phase heat transfer and pressure drop analysis of a dimpled enhanced tube, *Applied Thermal Engineering*, Vol. 101, No. 23, pp. 38-46, 2016.
- [3] L. Zhouhang, Effects of rib geometries and property variations on heat transfer to supercritical water in internally ribbed tubes, *Applied Thermal Engineering*, Vol. 70, pp. 303-314, 2015.
- [4] B. Guo, Si-pu, Condensation and evaporation heat transfer characteristics in horizontal smooth, herringbone and enhanced surface EHT tubes, *International Journal of Heat and Mass Transfer*, Vol. 85, pp. 281-291, 2015.
- [5] M.H. Shojaeefard, A. Khalkhali, J. Zare, M. Tahani, Multi objective optimization of heat pipe thermal performance while using aluminium oxide nanofluid, *Tarbiat modares journal*, Vol. 14, No. 1, pp.158-167, 2014.(in persian)
- [6] M.A. Khairul, Heat transfer performance and exergy analyses of a corrugated plate heat exchanger using metal oxide nanofluids, *International Communications in Heat and Mass Transfer*, Vol. 50, No. 7, pp. 8-14, 2014.
- [7] D.J. Kukulka, R. Smith, Thermal-hydraulic performance of Vipertex IEHT enhanced heat transfer tubes, *Applied Thermal Engineering*, Vol. 61 , No. 1, pp. 60-66, 2013.
- [8] F. Gupta, C. Anirudh, M. Uniyal, Review of heat transfer augmentation through different passive intensifier methods, *IOSR Journal of Mechanical and Civil Engineering (IOSRJMCE)* ,Vol.33, No.5, pp. 2278-1684, 2012.
- [9] M. Goto, N. Inoue, N. Ishiwatari, Condensation and evaporation heat transfer of R-410A inside internally grooved horizontal tubes, *International journal of refrigeration*, Vol. 24, No. 7, pp. 628-638, 2012.
- [10] J.S. Brown, C. zilio, R. Brignoli, A. Cavallini, Heat transfer and pressure drop penalization terms during flow boiling of refrigerants, *International journal of energy research*,Vol. 37, No. 10, pp. 1669-1679, 2012.
- [11] S. Suresh, M. Chandrasekar, S. ChandraSekhar, Experimental studies on heat transfer and friction factor characteristics of CuO/water nanofluid under turbulent flow in a helically dimpled tube, *Experimental Thermal and Fluid Science*, Vol. 35, No. 3, pp. 542-549, 2011.
- [12] A. Cavallini, In-tube condensation performance of refrigerators considering penalization terms (exergy losses) for heat transfer and pressure drop, *International Journal of Heat and Mass Transfer*, Vol. 53, No. 13, pp. 2885-2896, 2010.
- [13] J.R. Thome, L. Cheng, L.F. Raibatski, Flow boiling of ammonia and hydrocarbons, *Jurnal of refrigeration*, Vol. 31, No. 6, pp. 603-620, 2010.
- [14] R.I. Web, Performance evaluation criteria for use of enhaced heat transfer surfaces in heat exchanger design, *Journal of Heat mass transfer*, Vol. 24, No. 2, pp. 715-726, 2008.
- [15] N. Paisarn, Second law analysis on the heat transfer of the horizontal concentric tube heat exchanger, *International communications in heat and mass transfer*, Vol. 33, No. 8, pp. 1029-1041, 2006.
- [16] H. Honda, H.S. Wang, S. Nozu, A theoretical study of film condensation in horizontal microfines tubes, *Jurnal of heat transfer*, Vol. 55, No. 6, pp. 94-101, 2004.
- [17] A. Cavallini, Heat transfer and energy efficiency for working fluids in mechanical refrigeration, *Journal of refrigeration*, Vol. 6, No. 6, pp. 221-363, 2002.

آنتالپی مخصوص	<i>H</i>
(kg)	<i>M</i>
(kPa)	<i>P</i>
فاکتور جریمه مازاد	PF
(kWm ⁻²)	<i>Q</i>
مقاومت گرمایی (m ² kW ⁻¹)	<i>R</i>
عدد رینولدز	Re
آنتروپی	<i>S</i>
مجازات دمای کل	TTP
کیفیت بخار	x
(K)	<i>T</i>
علایم یونانی	
ضریب انتقال حرارت (kWm ⁻² K ⁻¹)	<i>α</i>
چگالی (kgm ⁻³)	<i>ρ</i>
زیرنویس‌ها	
سیال واسط خنک کاری	Cm
محرک	dr
خارجی	ext
اصطکاکی	f
تولیدی	gen
ورودی	i
درونی	int
مایع	L
خروجی	o
بهینه	Opt
اشباع	s
کلی	tot
بخار	V

7- مراجع

- [1] M. Ziae, M. Beigi, Numerical study of heat transfer and pressure drop in forced convection nanofluid flow through an internally ribbed pipe, *Journal*